

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

PRISPEVAJMO

vsi za partizanski

spomenik v Železni Kapli

LETNIK V

DUNAJ, V SOBOTO, 25. III. 1950

ŠTEV. 23 (296)

Kako Avstrija ravna s partizanskimi invalidi

Mnogo smo v zadnjih letih doživeli primerov, kako avstrijske oblasti, predvsem sodišča, ravnaajo z bivšimi partizani, ki se, edini na ozemlju tretjega rajha, niso ustrašili v zgrabili za orožje in aktivno poseči v veliki in težki boj proti nacističnim zavojevalcem.

Tu imamo nov tak primer. Tovariš Jože Boltežar, najemnik kmetije pri pd. Jerinu v Plaznici pri Železni Kapli je v začetku meseca februarja t. l. prejel od okrajnega sodišča v Železni Kapli odlok, št. E 5/50, v katerem ga omenjeno sodišče obvešča o svojem sklepu z dne 12. VIII. 1949, C 30/49-2, na podlagi katerega je lastniku Jerinove kmetije, tovarna celuloze v Reberci (Brüder Kranz AG. Papierfabriken), dovoljeno, da prisilno izprazni Jerinovo kmetijo, h kateri spadajo: stanovanjsko poslopje, hlev in žitnica ter zemljiške parcele 449, 450, 451, 452, 455, 456, 457 in 459. To se pravi, da je reberški tovarni, kapitalistu in izkoriščevalcu delovnih ljudi, v tem primeru nemški gospod, s tem uradno dovoljeno, da slovenskega najemnika, partizanskega invalida, brez vsega postavi na cesto. Vsekakor zelo značilno za avstrijska sodišča, toda nič novega. —

Jerinovo kmetijo ima tov. Jože Boltežar v najem že od leta 1937. Vseskozi je vse svoje obveznosti vestno izpolnjeval in redno plačeval določeno najemnino.

Dne 14. januarja 1944 je šel v partizane, kjer je bil v bojih s fašističnimi krvniki težko ranjen v levo roko, tako da je danes invalid.

V narodno osvobodilni borbi sta aktivno sodelovali tudi njegova žena in hčerka.

Dne 19. marca 1944 je takratni ravnatelj reberške tovarne, ki je bil tudi Ortsgruppenleiter NSDAP, poslal k Jerinu policijo, da bi aretirala Boltežarjevo ženo in hčerko. Nameravali so Jerinovo kmetijo požgati, obe Boltežarjevi pa vreči v ogenj. Ker pa je kmetija last tovarne, so to misel opustili. Boltežarjeve žene in hčerke pa tudi niso dobili, ker sta zvedeli, kaj nameravajo z njima in prej odšli v partizane.

Ko se je leta 1945 Boltežarjeva družina spet vrnila — Jože Boltežar septembra, žena in hčerka pa maja — je našla domačijo popolnoma izropano in opustošeno. Škoda je bila ogromna. Uradno je bila ocenjena na 25.000 šilingov, toda to je bilo na vse premalom. Pa niti tega niso dobili, izplačali so jim borih 6000 šilingov in to leta 1947, tik pred denarno reformo, ko so jim hkrati dve tretjini spet vzeli.

Danes pa ga hočejo nasilno deložirati, ga z vso družino postaviti na cesto. Ta ukrep utemeljujejo s tem, da je Boltežar baje odklonil delo v reberški tovarni, kar pa ne drži in je popolnoma izmišljeno. Boltežar je tam delal od 1. januarja 1938 do spomladi 1940, ko je bil poklican v nemško vojsko. Ko je bil po treh mesecih iz vojske odpuščen, je takoj spet prevzel svoje delo v tovarni, dokler ga meseca marca 1941 niso znova poklicali v vojsko.

Ko je novembra lani spet zaprosil za delo v tovarni, so mu med drugim odgovorili, da je imel že takoj po vojni, ko je tovarna iskala delovne moči za reberško tovarno, priložnosti dovolj, da bi dobil delo. „Če ste se zdaj po več kot štirih letih — je rečeno v odgovoru — odločili, da prevzimate delo v Reberci, Vam moramo odgovoriti, da ste čas zamudili in danes za Vas v tej tovarni nimamo prostega nobenega mesta“.

Kakor vse izgleda, je povzročitelj deložiranja in seve tudi tega odgovora gozdar Wagendorfer, ki je bivši NSKK-Führer in član NSDAP Boltežarja kot bivšega partizana in zavednega Slovence nikakor ne mara. Že večkrat ga je hotel pri ravnateljstvu tovarne začrniti in je širil o njem različne klevete, češ da strelja divjačino, da zanemarja kmetijo itd. Wagendorfer mu je hotel dodeliti tudi mesto gozdnega delavca, čeprav je Boltežar pred vojno delal direktno v tovarni. Mesto gozdnega delavca takrat kot invalid tudi ni mogel prevzeti. Do danes pa je

zdravstveno spet tako daleč okreval, da bi, kakor prej, spet lahko delal v tovarni.

Iz tega torej vidimo, da vzroki, ki jih navajajo za deložiranje Boltežarjeve družine, nikakor niso tehtni. Reberški tovarni in njenemu ravnateljstvu pač ni po volji, da je najemnik Jerinove kmetije zaveden Slovenec, bivši partizan, pa tudi danes dosleden borec za pravice slovenskega naroda na Koroškem. Da bi bil Boltežar „njihov“, trobil v isti rog in plesal tako kakor oni godejo, bi bilo vse v redu.

Sicer se ne čudimo, da je bila v tem primeru glavna skrb sodišča v Železni Kapli, da je dovolilo prisilno deložiranje slovenske družine, ki se je aktivno udeležila borbe proti fašizmu, v vojni zgubila vse, dočim so drugi, med njimi mnogi, ki danes soodločajo kakor v reberški tovarni tako tudi na sodnijah, do zadnjega dne zvesto služili tretjemu rajhu in se za njega borili. Vendar pa je to zelo žalostno in nazorno kaže, da današnja Avstrija že zdaleka ni de-

Posebne znamke ob 10. oktobru - nov protislovenski ukrep

Ministrski svet je na svoji zadnji seji dne 21. marca t. l. na predlog ministra za promet in podržavljene obrate inž. Waldbrunnerja (SPOe) sklenil, da bodo ob proslavi 30-letnice koroškega plebiscita izdali serijo posebnih poštne znamke s pribitkom. Izkupiček, ki ga bodo s tem pribitkom dosegli, nameravajo uporabiti za gradnjo šol v nekdanji plebiscitni coni na Koroškem. —

Spet nov ukrep, ki je naperjen izključno samo proti slovenskemu ljudstvu na Koroškem. Sicer pa itak vemo, da v današnji Avstriji drugače bili ne more. Demokratična v bese-

dah, na papirju, po izjavah njenih predstavnikov je vse prej kot to. To je že nešteto dokazano dejstvo. Na eni strani favoriziranje bivših nacistov in neofašističnih elementov, na Koroškem pa predvsem gojitev velenemškega šovinizma, na drugi strani zatiranje, preganjanje in zapostavljanje drugih narodnosti, konkretno koroških Slovencev, je ena izmed posebnih značilnosti avstrijskega notranjega življenja.

In šole? — Rečeno je, da nameravajo graditi šole v nekdanji plebiscitni coni. Kakšne bodo te šole, če jih bodo sploh gradili? — Prave

Splošna stavka italijanskih delavcev po vsej državi

Zadnje sredo je Splošna sindikalna zveza organizirala po vsej Italiji 24 urno generalno stavko, katere se je udeležilo nad 5 milijonov italijanskih delavcev. Po vsej deželi je prišlo do mogočnih demonstracij in zborovanj, kjer je delavstvo obsodilo protidelavsko in protiljudsko politiko De Gasperijske vlade in demonstrialo proti brutalnemu nasilju Scelbove policije, ki je tudi tokrat napadla stavkajoče demonstrante. Motorizirani in vojaško opremljeni policijski oddelki so s pomočjo solzilnega plina in požarnih brizgalnic skušali preprečiti večje demonstracije.

Pri velikem zborovanju na enem največjih trgov v Rimu, Piazza Esedra, je prišlo do ostrega spopada med demonstranti in policijo. Težko oboroženi policijski oddelki in obo-roženi karabinjerji, ki so se s tovarnimi avtomobili in 200 zaplenjenimi tramvajskimi vozovi pripeljali na mesto zborovanja, so med številnimi tisočimi demonstrantov na slepo izvedli

neštete aretacije in odvedli svoje žrtve v policijske zapore. Prav tako so aretirali tudi vse fotografe in filmske reporterje, ki so hoteli snemati spopade med policijo in delavstvom. Tako je bilo že okoli poldneva aretiranih nad 1000 oseb.

Tudi v Milano, Genua in skoraj vseh mestih pokrajine Toscana in Emilia, kakor tudi v južni Italiji je prišlo do spontanega zborovanja in stavk. V Milano je prekinilo delo nad 100.000 delavcev, ki so se podali v središče mesta; ukinjen je bil celotni promet. Stavkajočega delavstva se tudi policija, ki je bila zbrana do zadnjega moža, ni upala razgnati.

V Genua je prišlo do množičnega zborovanja, ko ga mesto še ni videlo; kakor poročajo, se je na tem zborovanju zbralo 120.000 delavcev. Nad 60.000 oseb se je udeležilo zborovanja v Bologna in tudi v drugih mestih so bila zborovanja, kjer so se zbrali desetstisoči ljudstva.

mokračna, da se bo morala še mnogo, mnogo naučiti. S takimi ukrepi se slovensko ljudstvo seve nikakor ne more strinjati. Pa tudi avstrijsko delovno ljudstvo bo spoznalo, kam vse to meri. Metode, ki jih danes uporabljajo proti Slovincem, bodo jutri uporabljali proti avstrijskemu ljudstvu. Zgodovina je temu najboljši dokaz. In mi? Ali bomo stali ob strani in mirno gledali, kako se nam godi krivica za krivico, kako nas preganjajo in zatirajo, kako nas ugonablajo? Ne! Zakaj, tudi temu je zgodovina najboljši dokaz!

Zločinski napad na sedež demokratičnih organizacij v Trstu

V noči od 19. na 20. marec so vr-gli neznani zločinci v dvorišče poslopja v ulici Rugero Mana št. 29, kjer se nahaja sedež demokratičnih organizacij v Trstu, strelivo. Vsled eksplozije, ki je nastala, so bile razbite šipe bližnjih poslopij. Življenjskih žrtev na srečo ni bilo.

Policiji doslej še ni uspelo odkriti sledov neznanih storilcev.

Ta primer ponovno kaže, kako težko stališče imajo demokratične sile v Trstu, da se obvladajo napram neofašističnim in protiljudskim elementom, ki jih podpirajo italijanske in zapadne zasedbene oblasti.

pravcate ponemčevalnice slovenske mladine bodo in nič drugega. Služile bodo istemu namenu kakor svoječasno šole, ki jih je zgradil „Schulverein“ in „Südmarka“. Take šole pa energično odklanjamo, ker ne moremo dopustiti načrtnega in nasilnega potujčevanja naše mladine.

Oblast naj rajši poskrbi, da bo vprašanje šolstva na našem ozemlju pravično urejeno, da se bodo otroci slovenskih staršev v prvi vrsti naučili svojega lastnega maternega jezika. Naj rajši gledajo, da bomo koroški Slovenci dobili slovensko srednjo šolo in slovensko učiteljsko, slovenske kmetijske in strokovne šole. Naše tozadevne zahteve so oblastem dobro znane, saj smo jih jasno in odločno postavili in to nešteto krat. V to svrhu naj uporabijo denar, s katerim ne štedijo za protislovenske prireditve in velenemško propagando.

Toda vse to, kakor izgleda, za njih ni važno. Važnejše jim je hujskanje proti slovenskemu ljudstvu in netenje nacionalne mržnje do slovenskega naroda. Za to imajo na razpolago tudi vsa sredstva, v take svrhe mirne duže investirajo v dežel-nem proračunu 100.000 šilingov, ne ozirajoč se na to, da prihaja ta denar tudi iz žuljev slovenskega ljudstva, slovenskih kmetov, delavcev in obrtnikov.

Pred vsem svetom ponovno jasno in glasno poudarjamo, da odklanjamo take metode in jih najstrožje obsojamo, ker so naperjene proti našemu nacionalnemu obstoju in ker poleg tega onemogočajo mirno sožitje med obema narodoma v deželi. Vendar — o tem naj si bodo velenemško-šovinistične oblasti na jasnem — ne bomo mirno stali ob strani in brez vsega dopustili, da bi z nami ravnali, kakor bi se jim zljubilo. Čeprav so nam imperialisti že dvakrat v zadnjih tridesetih letih vsilili svojo voljo in nas obsodili na suženjstvo, zatrli in ugonobili nas niso in nas tudi ne bodo!

BILI SMO V PLANICI

V SMUČARSKEM RAJU SLOVENIJE

Obetal se nam je krasen dan, ko smo se preteklo nedeljo v zgodnjih jutranjih urah zbirali na kolodvoru v Podrožčici, da za nekaj ur — več tokrat na žalost ni bilo mogoče — odpotujemo tja onstran Karavank v našo matično domovino. Naš cilj je bila Planica, ki jo brez vsakega lahko imenujemo smučarski raj Slovenije. Hoteli smo prisostvovati zaključku „Planiškega tedna 1950“, ki je bil ta dan. Na sporedu so bili skoki na 120-meterski in 80-meterski skakalnici, pri katerih so sodelovali skakalci štirih narodnosti: Jugoslavnani, Avstrijci, Norvežani in Italijani.

Na žalost pa ni šlo vse tako, kakor bi moralo. Imeli smo smolo in prišli v Planico nekoliko prepozno, tako da smo zamudili skoke na 120-meterski skakalnici. V Podrožčici so nas obmejni organi tako dolgo zadrževali, da smo zamudili čas, ki je bil predviden za odhod našega vlaka iz Jesenic v Planico. Da so obmejni organi v Podrožčici to delali načrtno, ne bo težko uganiti. Poleg tega pa je medtem na progi iz Jesenic proti Planici, tik za jeseniškim kolodvorom počila tračnica. Predno so jo popravili, pri čemer so se jugoslovanski železničarji zelo potrudili, saj so na odhod čakali tudi še drugi vlaki, ki so ta dan vozili v Planico iz vse Jugoslavije, pa je spet poteklo nekaj časa.

Toda kljub temu smo bili dobre volje, saj so nas bratje v svobodni domovini preskrbeli z vsem, kar smo potrebovali. Pa tudi dan je bil prekrasen, tako da je vsakdo moral biti vesel. Na Planici smo srečali tudi skoraj vse one smučarje, ki so bili pred kratkim na Koroškem. Svidenje je bilo prizrčno. Vsi so se nas še dobro spominjali: dr. Pavlin Franjo, podpredsednik smučarske zveze Slovenije, Rudi Finžgar, Zoran Zalokar, Adlešič, Gašperšič, Slabe, Langus — prav tako pa vsi ostali.

Ogromna množica ljudstva, ki je prišla iz vse Jugoslavije, Trsta, Avstrije i. dr. se je zbrala ob skakalnicah. Dobrih 25.000 gledalcev je napeto spremljalo skakalce, ki so se skorajda vsi dobro držali.

Jugoslovanski skakalci so se izkazali tudi na Planici. Na 120-meterski skakalnici sta zasedla prvo in drugo mesto Jugoslavnani Rudi Finžgar in jugoslovanski državni prvak

Po širnem svetu

Kopenhagen. — V Kopenhagenu je bilo množično zborovanje, na katerem so govorili udeleženci kongresa pristašev miru v Stockholmu, ki so poudarili, da bo mirovno gibanje imelo popoln uspeh, če bo pravilno organizirano.

Oslo. — V Drammen je bilo pred pričetkom zborovanja norveškega mirovnega komiteja množično zborovanje, na katerem sta govorila predsednica norveške sekcije Mednarodne zveze demokratičnih žena Mimi Sverdrup-Lunden in podpredsednik Svetovne federacije demokratične mladine Francis Damon. Oba sta pozvala delavstvo Norveške, da borbo za mir in proti vojnim hujškimam še poostri.

New York. — Kakor poročajo iz Bolivije, so se tam pričele nove stavke, ko je vlada odbila zahtevo po zvišanju mezd. Med drugimi stavkajo tudi uslužbenec bank, tako da so vse banke zaprte. Prav tako nameravajo pričeti s stavkanjem tudi prometni delavci in železničarji. — Po poročilih tiska iz Buenos Aires so v neodvisnem sindikatu organizirani pristaniški delavci pričeli z 72 urno stavko, ker zahtevajo zvišanje mezd.

Janez Polda. Finžgar je skočil 105 in 114 m, Polda pa 111 in 105 m. Na 80-meterski skakalnici pa so zasedli prva štiri mesta Norvežani, ki so tu imeli posebno srečo (manj sreče na 120-meterski skakalnici), dočim se je Polda plasiral le na 5. mesto.

Ker smo Korošci in tudi nekateri drugi prišli prepozno, je vodstvo „Planiškega tedna“ dovolilo nekaterim jugoslovanskim smučarjem, da popoldne ponovijo skoke na 80-meterski skakalnici. Na veliki skakalnici skakanje žal ni bilo več mogoče, ker tega niso dovoljevale snežne prilike. Skakali so — zdaj seve izven konkurence — Polda, Finžgar, Glačnik in še nekateri drugi, ki so vsi dosegli prav lepe dolžine.

Na Planici smo srečali tudi naše

Šikane so jim najljubši posel

Vsak tujec, ki bi v nedeljo zjutraj prišel v Podrožčico, bi se čudil in ugibal, kaj neki se tu dogaja. Vse polno žandarjev pred kolodvorom, na kolodvoru samem, vzdolž ob našem vlaku, ki je bil pripravljen na odhod, v vsej okolici kolodvora in vsi oboroženi s puškami, kakor da bi

študente, ki študirajo v Jugoslaviji. Marsikateri je naletel še na tega ali onega znanca in tako je v prijetnem pogovoru in veselem petju popoldne tako hitro minil, da je nam bilo vsem žal, ko smo se morali drug od drugega spet posloviti.

„Se pridemo“, smo si obljubljali, mi, ki smo odšli in oni, ki so ostali. Prav gotovo se bomo še videli in se še kaj pogovorili.

Vsedli smo se v vlak, ki je oddrjal proti Jesenicam, kjer so nas naši bratje pogostili še z dobro in okusno večerjo, potem pa smo se vrnili nazaj na Koroško.

Obisk pri naših svobodnih bratih ob zaključku „Planiškega tedna 1950“, čeprav je bil le kratek, bo ostal nam vsem v prijetnem spominu.

bilo treba stražiti ne vem koga. Mi se temu nismo čudili, ker vemo, kako je pri nas, če se kje zbere skupina koroških Slovencev, sploh pa, če odpotuje v matično domovino. Tembolj pa se je temu čudila skupina Avstrijcev, ki se je odpeljala na Planico z istim vlakom. Niso mogli ra-

Vežejo nas skupni cilji

Goriške žene so bivale med nami

Pokrajinskega zbora AFŽ, kakor smo že omenili, se je udeležila tudi tričlanska delegacija Zveze slovenskih žena v Italiji, in sicer članica glavnega odbora ZSZ Erika Pavlin iz Gorice, Bruna Bric in Jolanda Okroglič. Vse tri tovarišice aktivno sodelujejo v ženski organizaciji v Gorici. Imajo pa tam iste težkoče kakor naše žene in mi vsi na

Tovarišica Erika Pavlin pozdravlja Zbor

Koroškem. Odnos italijanskih oblasti do Slovencev je isti kakor odnos avstrijskih.

Na zboru AFŽ je spregovorila tudi tov. Erika Pavlin in prinesla našim ženam pozdrave slovenskih žena, ki so prisiljene živeti v Italiji. Med drugim je dejala:

Slovenske žene v Italiji smo najtesneje povezane s slovenskimi tovariši in tovarišicami na Koroškem, saj nas je doletela ista usoda. Udarec, ki so ga vam zadale lani velesile s svojim krivičnim sklepom v Parizu, prenašamo Slovenci v Italiji že tretje leto. Z velikim zanimanjem smo slovenske žene v Italiji spremljale vse konference, na katerih so odločali o vaši usodi. Srca so nam utripala v strahu in upanju za vašo bodočnost. Nepopisna grenkoba pa je prevzela srca nas vseh, ko je padla odločitev. Vemo, da se je to zgodilo le zaradi nizkotne mržnje do naše matične države Jugoslavije in

zumeti, zakaj toliko žandarjev, predvsem še, ko je bilo na Jesenicah popolnoma drugače. Tam nisi videl ne žandarjev ne policije, še manj pušk. Par organov oblasti je brez vsakega hrupa in mnogo hitreje uredilo vse formalnosti, ki so bile potrebne, kakor v Podrožčici desetine orožnikov s puškami, carinikov, policistov in FSS-ovcev.

Ko pa smo se vrnili, je bilo skoraj še „strožje“. Da ja nihče ne bi pobegnil ali nosil pri sebi kaj „prepovedanega“, so žandarji zastražili vse železniške vagonne in potnike v skupinah po deset spuščali v carnico. Tam spet je vsakega posameznika obkolila cela vrsta carinikov v uniformah in civilu, da so ja natančno ugotovili, kaj je prinesel s seboj. Pretipali so vse žepne, številnim celo podklado pri plačilih, pogledali pa tudi v marsikateri škorenj. Morda imajo to predpisano in spada k izvrševanju njihove službe, vendar je za nas vse to očitna šikana. Pa kaj boš, ostali so kakršni so bili vsa leta. Njihove metode so že tako zastarele, da so brez vsakega učinka. Če mislijo, da so s tem kogar koli zastražili in ustražovali, se bridko motijo.

Lani je „Volkszeitung“ zapisala, da so bili vsi izletniki iz Koroške na Planici pod policijskim nadzorstvom. To seveda z namenom, da bi diskreditirali Jugoslavijo. In kaj je resnica? — To je letos videl vsak izletnik!

F. K.

Goriške delegatke, ki so bivale med nami

ški Slovenci, tako tudi Slovenci v Italiji, dosledno boriti za slovenske šole in ne odnehati prej, dokler sleherni slovenski otrok ne bo imel možnosti, da se v šoli uči v svojem maternem jeziku. **Ni se nam treba skrivati in se bati ali pa celo sramovati, da smo Slovenci. Ponosni moramo biti, da smo člani slovenskega naroda, majhnega sicer po številu, toda velikega po svojem junaštvu, hrabrosti in vztrajnosti. V zadnji vojni nas je spoznal ves svet, nas ceni in spoštuje.**

Ob koncu je tov. Pavlinova dejala:

Naša borba je ista kakor vaša, tudi naši cilji so isti. Skupno delo nas mora tesno povezati. Bodriti se moramo drug drugega. Naše geslo naj bo: Naprej do končne zmage, dokler ne dosežemo vseh naših socialnih in narodnih pravic, vseh zaželjenih ciljev! Le tako bomo lahko rekly, da smo izpolnile veliko nalogo slovenske žene in matere. —

V ponedeljek po Zboru so goriške žene ostale še tukaj. Ogledale so si vojvodski prestol na Gosposvet. polju, spomenik 85 padlim partizanom v Velikovcu, obiskale nekatere naše družine, zlasti žene in matere in jim pripovedovale o svojem življenju v Italiji, ki je v mnogih primerih še slabša — vsaj v odnosu do Slovencev — kot Avstrija.

„Na svidenje“ smo si zaklicale, ko so se spet poslovile. Gotovo se nismo videle zadnjič. Stremeti moramo za tem — in to vsi Slovenci izven matične domovine — da bomo med sabo čim tesneje povezani. Le tako bo naša borba za skupne interese uspešna, le tako bomo lahko prenašali vse udarce, ki jih nam zadajajo naši združeni sovražniki in jim parirali. Medsebojno trdno povezani si bomo ustvarili temeljše boljše bodočnosti, resnične svobode in popolne enakopravnosti.

MUJCA je ostala v hlevu

Polanička je bila ženska in ene pol, kakor so pravili viničarji po Vinskem vrhu in kmetje po dolinah. Dolgo in nabrano krilo si je podrečala in že z dnem je stavila podrtó kolje, trgala trsne vršaje in dolge zalistke, kosila travo za edino kravo Mujco, ki se ji je čudovito zgrbančila debela koža, ker je pač pod novo streho mnogokrat bulila v prazne jasli. Nič ni pomagalo, četudi je Polanička pokosila gorico, kakor bi zemljo izžgala suša. Njen sosed, vedno pijani Halec, se ji je često smejal izza ogra:

„Mati,“ je rekel med zobmi, „za vami se ne bo pasel Špendijev bik!“

Mislil se je hudomušno in zavidljivo pošaliti, ker za Polaničkinim srpom ni štrlel v zrak niti šop trave. Halec je Polanički, kakor pol vrha zanemarjenih ljudi, zavidal uspeh njenih pridnih rok. Polanička pa mu je trdo odvrnila, kakor vsakemu izmed njih in vsakemu izmed bogatih gazdov in gospodarjev, ki jim je morala v goricah služiti:

„Če bo suša, bom seve morala Mujco prodati! Kdaj bom potem prišla do druge krave, ne vem. Mi nisimo taki, kot so tisti vragovje v dolini!“

S prstom je kazala pod breg, kjer se je košatila Špendijeva bogatija. Pod stropom je še rumenela koroza, čeprav je po dolini že zorela nova. V Špendijevem oknu so se sušili beli „golobi“, kakor pravijo ožetemu siru, da jih je Polanička videli od kapa svoje napol poružene bajte.

Halec je bil še večji revež kot Polanička. Kup slabotne dece se je kotatil v zatohli sobi po ilovnatem potdu, devetero lačnih in napol golih otrok. Halec pa je poznal le svoje vedno žejno grlo in je bila zanj Polanička žgoča vest. Klanjal se je Špendiji, samo da mu je ponudila kupico vina. Zato tudi ni mogel pritruditi Polaničkinim besedam, ki so udrihale po bogataših. Skril se je v sobi.

Polaničke ni maral noben gospodar v svoji viničariji. Za vsakega je imela predloz jezik in nekam visoko je strmela, kakor so gazdi trdili pri kozarcu vina. Že so tako poskrbeli, da so jo zrinili iz nove viničarije. Umaknila se je na Vinski vrh, kjer jo je sprejel trgovec iz Presike kot najemnika, da mu je Polanička morala za stanovanje opraviti vse zeleno delo v goricah. No, streho pa je le imela nad glavo. Tudi svoje sinove je lahko poslala učiti. Najstarejši Pepe se je že izučil za kovača. Nabijal je vse dneve po nakovalu, da ga je lahko slišala. Pa je kmalu pobegnil od kovača. Polanička ga je s prakoljcem nagnala nazaj. Mlajši Janez se je učil pri sedlarju. Mati pa je morala skrbeti za obleko fantoma in še od časa do časa poslati kakšen dinar, da sta se lahko postavila pri fari.

Zato je delala kot slepa živina, vstajala z z zarjo in ni smela nikdar biti pred trdo nočjo utrujena. Z drugimi ženskami se ni pogovarjala, kakor so zapravljalé čas ostale ženske na Vinskem vrhu. Zato so ljudje o njej govorili s posmehom in z občudovanjem, oboji pa so trdili, da je Polanička žena in ene pol.

Mnogo bregov je Polanička premorala s svojo kramo. Nazadnje pa je odpuščala gazdom, ki so na račun njenih neprespanih noči pili po pivnicah se veselili s svojimi povabljenici, ko je Polanička stopala navkreber po goricah s težko brento modre galice na plečih in jo je baker rezal v rdeče oči. Nekako privadila se je, da so jo zvečer gospodarji ozmerjali.

Pred dvema mesecema je doživela nekaj, kar je že s priselitvijo pričakovala:

„Kajne, vi se počutite gospodarja na moji zemlji, kaj? Držite se kakor bi vam ne smel ničesar reči! Ta bi bila lepa! Le glejte, da bosta vaša sinova kmalu doma! Mar mislite, da bom jaz namesto vas delal v goricah?“ je vpil pijani mešetar. Polanička ga je le od strani opazovala. Odgovorila ni ničesar, ker mu tudi ni mogla. Mar je zaman vstajala že pred soncem in garala kot slepa živina, da bi brez sinov opravila delo? Kaj, ali ne vidi, da je delo pravočasno opravljeno? O, ta tolsti rdečeličec gleda samo, koliko bo vina v jeseni, a ne opazi, kako skrbno so privezane rozge, da jih veter ne muči in ne stre. Pomislila je, da bo zopet vlekla na vozičku po blatnem klanecu svoje strohnelo pohištvo. Da, vlekla bo in klela kot že desetkrat in še več. Le če ji bo pod noč prišel pomagat plečati Pepe ali nasmejani Janez, no, potem bo že šlo. Saj je morala že velikokrat zaradi njiju iz hiše. Zato je bila ponosna na selitev; naj le vsi vedo, da hoče izučiti svoje sine za lažji kruh, kot ga njej daje trdo življenje. Zadnjič ji je pomagal potiskati voz kovač Pepe.

„Mati, kajne, da gre! Malo se bo še treba upreti in bova pripeljala na breg!“

„Seveda gre!“ je smeje se odvrnila Polanička. Nič ni čutila teže se-

litve, saj je vedela, da mora iskati novo streho zaradi svojih sinov.

Poslednjo je na vrvič vodila svojo Mujco, ki ji je med potjo lizala predpasnik in jo gledala z debelimi, izbuljenimi očmi, kot bi jo spraševala, ali bo v novem domu dovolj krme. Iste misli so znova in znova morale Polaničko. Kjer je bilo malo goric, ni bilo klaje za Mujco. Ta skrb ji je legla pred meseci na sree, ko je stari gazda terjal, da se morata Janez in Pepe vrniti domov.

„Nikoli ne bosta prišla!“ je trdo pribila. Čutila je, kako so se ji takrat ogrele oči. Gazda se je sklonil, kakor bi ga bilo sram, ali pa se je zbal Polaničkinega pogleda.

„Vaša sinova naj ostaneta to, kar ste vi! Kaj bi se vencilugači učili!“

To je bilo Polanički dovolj. Niso zaman pravili ljudje, da je Polanička žena in ene pol. Zaloputnila je z vežnimi vrati, da je odneslo pijanega mešetarja. S pestjo je planil nanjo, a ga je Polanička z eno samo kretinjo pognala pod brajde pred hišo. S težavo se je zvrlel iz blata. Zvijal se je, kakor bi imel nalomljena rebra. Klical je svojo družino, ki je pridrvela iz kleti, da mu pomaga. Polanička je spoznala, da jih je preveč in se skrila za skedenj. Gazda je skakal okrog hiše, klel in pljuval skozi okno. Polanički ni kazalo nič

NIKA

Zdravko Neuman:

Tovariš, danes sem hudo vesel in zadovoljen sam s seboj. Poslušaj, da boš vesel še ti!

Nedaleč od nas stanuje Nikica. Vsak jo pozna. Saj je že skoraj odraslo deklet, pa ji nihče ne reče drugače kot Nikica. Morda ji pravijo tako, ker včasih znova postane otrok, ta Nika. Že od petega leta naprej sva se skupaj igrala in hodila v šolo, pozneje pa tudi vsak svojo kozo pasla. Ona je pasla belo, ljubo kozico, jaz pa belo in črno. Nika je bila zmeraj tako dobra in je lepo ravnala s svojo živalico. Jaz pa sem bil druge vrste. Plašil sem koze, skakal naokrog, razgrajal, kričal in norel, čeprav je ona ostala mirna in tiha. Nekoč pa sem hroščča nabodel na iglo. Nika je jokala in rekla, da sem grd, ker take reči delam in da ne bo več z mano pasla, če bom tak. Jaz pa sem se smejal njenim solzam in ji govoril, da take cmerave punce še nisem videl. Sprla sva se. A že isti večer, ko je sonce tonilo in je bil najin hrib ves rdeč, sva se spet sprijaznila. Prišla je k meni in rekla, da ni rada sama, da jo je strah, ker je sonce tako kakor kri. Od takrat sva bila dobra prijateljca in sva še danes. Navadil sem se je, nje in njene mehkohe. Bila je pač nežna, ta Nika, kakor dišeče vijolice, ki sva jih trgala pod skalo.

Nekega večera, ko je bilo sonce spet tako rdeče in je v vaškem zvoniku zapel zvon, se je Nika začela milo jokati kar na lepem. Vprašal sem jo, kaj ji je, ona pa je skrila kuštravo glavico v predpasnik in med jokom zajecjala: „Oh, spomnila . . . spomnila sem se, kako je bil včeraj ata hu-hud, ker je bila mama spet pijana. Hotel jo je s sek-sekiro . . .“ Nič nisem vedel reči, mislil sem samo, da pri Niki doma ni lepo, da je pri nas veliko lepše, nekaj nerazumljivega sem zamrmral. Nika pa potlej, ko si je že malo oddahnila: „Da, ti si vesel, sti že tako nalezal, da sem bil red-

ker imaš tako mamo in te ima rada. Saj je moja mama tudi dobra, ampak pije in pravi, da nič ne de, ker bo kmalu umrla . . .“

Debelo sem gledal, grizel noht na palcu in čez nekaj časa, kar tako brez zveze rekel: „Nika, poglej no, kako je tisti oblak tamle podoben konju . . . ali pa kravi . . . na, zdaj mu je pa glava odletela . . . ah, pa ena noga tudi . . .“

Nika je stara že petnajst let, po duši in srcu pa je še zmeraj tista Nikica. Le, da nima več mame, pa tudi očeta ne. Mama je umrla prav nič težke smrti, kajti spadala je med take grešnike, ki se zveličajo. Oče je potlej dobil delo v neki tovarni, kjer je delal skoraj zastoj. Ona, Nika, je morala nadomestovati mamo, kolikor se je dalo, pa že v žolo je hodila. Ta križ je Nika zmogla; pa kar voljno ga je nosila. A prišla je vojna in Nika je morala na svoje šibke rame vzeti še več.

„Oče je odšel v gozdove, rekel je, da mu je hudo, ker bom ostala sama, da mu je pa že stric obljubil, da bo lepo skrbel za mene. Rekel je, da mora iti, sicer bo pa vojne kmalu konec in lepo v miru bova živela. Na — zdaj pa nikoli več . . .“

Zelo hudo ji je bilo, ko je to pravila in ko je končala, spet nisem vedel, kaj naj rečem. Zdaj mi je že petič ali šestič govorila o tej bolečini, pa še nikoli nisem našel besed. Vedel sem, kaj bi ji moral reči, kadar pa bi bilo treba, pa beseda za nobeno ceno ni hotela na dan. Izprva sem bil včasih kar jezen na Niko, ker me je spominjala na te žalostne stvari in se ni znala smejati, zdaj pa se mi je smilila bolj in bolj in čutil sem se pri njej nekako zadolženega. Marsikak kos kruha pa orehov sem ji dal, a zdelo se mi je, da dolga nisem zmanjšal niti malo. Nazadnje sem se njene žalosti že tako nalezal, da sem bil red-

drugega, kakor da se je znova odselila.

Znova so ropotala kolesa malega vozička po blatnih stezah. Polanička se je zatekla v podrtó bajto v Vinskem bregu. Lastnik, trgovec iz Presike, bogat in suh, je bil pravo nasprotje prejšnjega, a vsi so s pomemljivimi obrazi pravili, da je mnogo bogatejši. Viničarja v svoji bajti ni hotel videti, ker bi mu moral dati njivo, kos travnika in plačati slehernega težaka, zato je jemal najemnike. Viničarju bi moral brez odškodnine dati streho, a najemnik je moral odslužiti stanarino. Polanička je morala iti v njegovo bajto, ker druge strehe ni mogla dobiti. A bilo je nekaj težkega na Vinskem bregu, kar je Polanički branilo še ponoči mirno zatisniti trudne veke. Na oralu vinograda ni zraslo dovolj klaje za Mujco. Zato je Mujca shujšala in se vidno starala. Polanička jo je s strahom ogledovala, kako so se ji suhi kolki vedno bolj ločili od globoko vdolbenega trebuha in ji je zastajala sapa, ko je videla, da se kravi pripogiba hrbtenica na slokih nogah. Bala se je suše, ker bi bila suša smrt za njeno izstradano kravo.

Pa česar se bojiš, navadno pride. Vse leto je vroče sonce žgalo suhi breg. Za nobenim gričem se niso zbirali oblaki. Grozdje je zorelo in se sladilo. Polanički pa je že na jesen zmanjkalo klaje. Krme ni bilo nikjer dobiti. Res je, da je dvakrat odnesla od bogatega Špendija koš otave, a več ji ni hotel dati. Polanička je jokala, ko je pomislila na kravo.

Pa so se začele po vrhu širiti (Nadaljevanje na 4. strani)

kokdaj vesel. Vedel sem, da bi vsaka ura veselja moj dolg pri Niki še povečala.

Nika stoji pri odprtem vežnem oknu. Bele snežinke se vrtinčijo po zraku. Tiho padajo, kakor majhni koščki strganega pisma, ki ga je nekdaj scefral tam gori na nebu. Ogromno je moralo biti to pismo, saj ti koščki pol metra debelo pokrivajo vse ceste, polja, gozdove in travnike. Vse je pokrito s temi mrzlimi, zavrženimi koščki. Kako strašen mrav mora biti očetu in mami . . .

Ob tej misli Niko zaskeli v očeh. Do zdaj je pač preteklo še premalo časa, da beli mrav Nike ne bi spomnil na očeta in mater, na prejšnje zime, ki ob atu in mami niso bile ledeno mrzle, dolge in puste.

Roke se Niki, ne da bi jim zapovedala, stegnejo in dlani so obrnjene navzgor, oči priprte. „Mati . . . oče . . .!“ Majhna, zvezdici podobna snežinka je priplesala Niki prav na mrzlo dlan. „Mati . . . oče . . .!“ Ta jok je žalosten in tako v srce segajoč, kakor včasih, ko je jokala nežna, vijolici podobna Nikica. Med solzami pogleda snežinko na roki, ko da njej velja ta prošnja, ko da bi mala, bela zvezdica mogla dati odgovor. A namesto odgovora se snežinka spremeni v prav tako solzo, kot so tiste, ki drse Niki iz oči.

„Nika,“ sem jo danes zmotil v tej žalosti, „glej, kaj imam! Ti bom eno zaigral.“ Začel sem odvezovati platneno vrečo, v kateri imam gosli. Igral sem. Ne vem, kaj in kako sem igral, samo to se mi zdi, da sem precej dolgo vlek. Pa še tega se spominjam, da me je v prste zeblo in da se Nike nisem upal pogledati. Ko sem lok odstavil, mi je bilo tako lahko, na njenem obrazu pa se je med trpljenjem vpletla radost in tolažba. Da, celo nasmehnila se je, Nika. „Daj še,“ je rekla.

Medtem se je skoraj zjasnilo in svetla noč se je spuščala. Nad tistim hribom, kjer sva z Niko v poletju tolikokrat pasla kozo, so se zdaj pasle prave zvezde . . .

Marijan Marinc:

DEZERTER

Štefan je stal na straži.

Pod njim je ležala široka dolina in po njej se je zvijala zelenkasto-modra Krka. Dan se je nagibal in vsa narava se je pregrinjala s sivkasto prevleko. Vrhove hribov so rdečili poslednji sončni žarki. Na Krko so se začele dvigati rahle meglice in kmalu prekriale dolino, ne-nežno in prozorno kakor pajčevina.

Za hribi je bobnelo.

Štefan se je oprl na puško in se zamislil.

Tam nekje mora biti njegova domačija... Da, prav za tistim gričem!... Eh, saj ni tako daleč!... Ko bi mogel... Kdo ve, kaj počnejo doma?... Anica gotovo čaka nanj!

V dolini so se pričele prižigati kresnice. Vablivo so mežikale. Kaj, ko bi vprašal komandirja?... Ne, najbrž bi mu ne dovolil!... Vojna je!... Morda pa še nihče vedel ne bi, ko bi šel?!... Saj ni taka reč! Zjutraj bi se vrnil!...

Za grebenom se je posvetilo. Čez nekaj trenutkov se je začul zamolkel grom. Mina!... Za njim rahlo prasketanje, kakor lomljenje suhih vej, ki dolgo ni ponehalo...

Drugo jutro so ga gnali skozi vas. Šel je sklonjene glave. Dezertler! Pred hišami in na cesti so stali partizani. Čistili so orožje, čistili, se šalili z domačimi dekleti in počivali. Gledali so ga in nihče ni zinil besede. Vedeli so, da je partizanski zakon trd! Pa saj so ga sami postavili! Borba ga je postavila! A v borbi ni bilo popuščanje. Za slabiče to ni!

Vodili so ga v štab.

Štefan se je zavedal vsega. Vedel je, da ga čaka kazen. Samo kako bi jim povedal, da ni nameraval pobegniti? Domov je hotel, za kratek čas — in vrnil bi se!... Hm!...

Kdo mu bo verjel?! Res, saj mu vas leži pred nosom!

Težko je prestopal in nekaj ga je stiskalo v grlu.

Štab se je vselil v gostilno poleg župnišča. V gostilniški sobi je dišalo po sveže pečnem kruhu in znani gostilniški vonj je spominjal na čase, ko so se ob nedeljah vrteli ob zvokih Pepetove harmonike in Blaževega klarineta. Mračno je bilo v sobi. Zakajeno. Okoli velike javorjeve mize so sedeli sodniki! Čakali so nanj.

Vrata so se škripajoče odprla. Štefan je obstal na pragu. Vsi pogledi so bili uprti vanj. Povesil je pogled in vstopil. Pod težo bremena, ki si ga je naložil, je upognil hrbet in velike, žuljave roke so mu ohlapno obvisle ob telesu. Dezertler!... Pri duši mu je bilo tesno. Nihče ni izpregovoril. V preteči tišini je bilo čuti samo staro stensko uro. V odprtini na uri se je prikazala mala kukavica in pretrgala tišino: kukuk... kukuk... Tako uro so imeli pri njih doma.

Kaj ne sedi za mizo sosedov France?... Pogledal ga je, toda pred ostrim Francetovim pogledom je moral povesiti pogled. Tudi France ga je obtoževal!

Komisar brigade je začel z zasliševanjem. Trdo so padale njegove besede in Štefanu se je zdelo, da se izgublja sredi močnih ljudi. Slabič — mu je dejal!... Obtožuje ga!... In on?... Kako naj se brani?

Povedal jim je! Saj ni mislil pobegniti!... Res ne!... Samo domov je hotel. Za trenutek — in vrnil bi se!... Kdo bi se oprl vabečim mislim, ko je pa vas tako blizu!

Šel je s pogledom od obraza do obraza. Ni mogel razbrati ničesar. So mu verjeli?... Stresel se je... Saj bo vse popravil!... Pokazal jim bo, da ni strahopetec!

Nihče mu ni odgovoril!

Pogled mu je obstal na zakajeni sliki, ki je že leta in leta visela na istem mestu. Lepa je bila. Starček drži v roki kupico: Kol'kor kaplic, tol'ko let... Kakor v posmeh!

„Odvedite ga!“ je padlo povelje.

Poslednjikrat jih je proseče pogledal in s trdimi koraki odšel. Obrazi so bili trdi — a človeški.

Zopet je zapela kukavica: kukuk... ku-kuk...

Odvedli so ga v tesno sobico zapuščene hiše, ki je služila za začasni zapor. Ko so se za njim zaprla vrata in je zarožljajal zapah, je Štefan občutil, da je — sam. Sam, daleč od svojih tovarišev, katerim ne more brez sramu pogledati v obraz. Sedel je na polomljen trinožnik in si podprl glavo. Pred vrati je stal stražar, zunaj sonce — v njem obup. Razmišljal je.

Komisar mu je lepo povedal: Kriv je!... Sam ve, da je res! Vendar... saj ni hotel pobegniti! Obšla ga je skušnjava in podlegel ji je... Rad bi popravil, samo priložnost naj mu dajo!... Ni strahopetec!... Pokazal jim bo!

A to čakanje!...

Na licu se mu je igral sončni žarek. Kako prijetno toplo je!... Pomlad!... Najlepši čas!... Vse zeleni, vse se prebuja k novemu življenju — on pa se je tako pregrešil!

Vstal je, se naslonil na hladno steklo in gledal. Iz sveže zoranih brazd mastne zemlje so se dvigali oblaki sopare... Kmetje so obdelovali polja — kakor mravljišče — vse je bilo živo... Zemlja! Kako bi si zavihal rokave, prijel za plug in rezal globoke brazde!... In doma? Kdo orje? Ali so sploh že pričeli z oranjem?... Sivec in Pram zaman obračata glave in čakata, nanj...

daj pa ji je Plohel vlil novo, svetlo upanje v pravičnejše življenje.

Kakor omotična je tekla po klanecu domov. To pa v resnici mora takoj povedati Mujci! Šla je v hlev in gledala kravo. Mujca pa njo. Mujca je imela globoko vdrti oči, ki so skoraj očitajoče gledale. Polanička se je stisnila h kravi in jo mehko pobožala po vratu.

„Ej, Mujca, Plohel je bil vedno naš človek in on nikoli ne laže. Dobile bova krmo, Mujca!“

Minevali so dnevi. Na vasi je bilo vedno večje razburjenje. Bogati vaščani so zaskrbлено stiskali glave in kakor se je zdelo, nekaj zaman premišljevali. Trgovci je tekel k peku, mlinar k župniku, poiskali so starega župana in se zaklenili pri nadzorniku, ki je bil prav tako bogat in petičen mož. Vse to je videla Polanička, ko je hitela od maše, in si rekla: „Bo nekaj, bo! Ti bogataži niso nikoli hodili drug k drugemu!“

Čez nekaj dni je Plohel sklical sestanek viničarjev. Mnogo jih je prišlo, nekaj se jih je zbal. Polaničko je vprašal Halec izza ogla:

„Kaj, tudi ti greš zijala prodajat? Čemu le verjameš čvekam!“

Polanička mu ni odgovorila. Na sestanku viničarjev pa so ji povedali, da je travnik njen in je sprejeta v zadrugo, kajti tudi gorice in bajta niso več last bogatega trgovca.

Polanička ni razumela globokega smisla besed. Razumela je samo nekaj: da bo Mujca ostala v hlevu in se bosta njena sinova lahko izučila svoje obrti.

Tekla je domov, da nakosi na svojem travniku nekaj trave za lačno Mujco. FRANČEK BOHANK

Kako lepo je vendar življenje! Prav je dejal komisar, da se borimo ravnoma za to življenje!... In on?... Kakšen tepec je bil, da se je dal zapeljati trenutnim vabečim mislim!... Osramotil se je. Kako naj pogleda tovarišem v lice?...

Nemirno je hodil po sobici in čakal.

Pa, saj so ljudje! Ne morejo ga zaradi tega obsoditi na smrt!... Smrt?... Da nikdar več ne bi videl domačih?... Da ne bi več kosil in oral! Saj to ni mogoče!... Ne, to se ne sme zgoditi! Naj ga puste, da v borbi pogine, če mu je že usojeno!

Ni se dotaknil niti jedi, ko so mu prinesli, niti ni opazil, da je sonce že zašlo in da so se na nebu pričele prižigati prve zvezde.

Odprla so se vrata in vstopil je France.

„Pojdi z menoj!“

Koleni so mu klecnila.

France je opazil njegov strah in z neopaznim nasmehom dejal:

„Komisar te kliče!“

Šel je. Stražar za njim.

Dolgo je bil pri komisarju. Ko je stopil iz štaba, ga stražar ni več spremljal.

Javil se je v četi!...

Kmalu pa so po četi začeli govoriti, da je Štefan postal najdrznejši in najboljši partizan v brigadi. Vedno se je javljal dobrovoljno in nobena naloga mu ni bila pretežka. Samo kapo je krepkeje posadil na glavo, pomežiknil in brez besede odšel. Hm!... Videlo se je, da so mu komisarjeve besede šle do srca. Obljubil mu je, da bo opral sramoto s sebe.

V neki borbi je na juriš vzel Nemcem mitraljez in komandir mu ga je na njegovo prošnjo dal. Postal je mitraljezec... Od takrat mu je bil mitraljez najljubši tovariš. Negoval ga je, čistil in ni ga dal od sebe. Še v spanju ga je držal.

Komisar je molčal in le kadar so mu povedali novo Štefanovo junakstvo, se je nasmehnil... Vedel je, kje tiči zajec!

Nič čudnega ni, da je Štefan postal komandir. Dvakrat je bil že ranjen, enkrat laže, drugič teže in še je bil vedno prvi v jurišu.

Nekoč ga je ustavil komisar brigade in ga nagovoril:

„No, dezertler, kaj počneš?“

Štefan je zardel in se nasmejal:

„Ej, tovariš komisar, borba je težka šola in tudi mene je izučila!“

Nato je sklonil glavo, kakor bi se sramoval in rekel:

„Slabič sem bil takrat! Slabič!“

„Samo, da mi zopet ne dezertiraš, Štefan!“

„Ne, tisto pa ne!... Za noben denar ne!... Le, če me hudič vzame — drugače ne!...“

Zopet je stal komandir Štefan na hribu, se naslonil na brzostrelko in gledal v dolino.

Tam nekje je njegova domačija... Hm!... Pa kaj, ko skupna domačija — slovenska zemlja — ni svobodna!... Kaj njegova domačija — v primeri z vsemi!

Stisnil je pesti in zdelo se mu je, da je tako močan, da bi sam premaknil goro.

Legel je v travo in se zazrl v nebo. Z lahnim nasmehom se je spomnil, kako je bil takrat majhen:

Domov je hotel, ko so že tisoči in tisoči bili brez doma!... Zmotili pa so ga koraki.

„Tovariš komandir, vrnila se je vojna patrolja!... Ničesar ni opazila. Nemci so se umaknili v mesto in mirujejo.“

„Dobro!... Pošlji novo patroljo in naj jih vznemirjajo!... Ne smemo jih pustiti v miru!... Si razumel?“

„Sem, tovariš komandir!“

Zopet je ostal sam. Na nebu se je utrnula zvezda...

„Da, da, moj Štefan,“ se je znova zamislil, „dezertler si pa le bil!“

Mujca je ostala v hlevu

(Nadaljevanje s 3. strani)

čudne govornice. Polanički je za hip zastalo srce, ko je to slišala. Mogoče nekoliko zaradi že dolgo časa prikritih želja, mogoče zaradi tega, ker se ji je v trenutku zazdelo, da bi bilo to greh. Polanička se je nazadnje privadila svoji usodi in ni mogla verjeti, da bi lahko prišli drugačni časi. Tudi zato ni verjela, ker ji je povedal Halec. Razmišljala je njegove besede en dan, dva dni, teden in ni več vzdržala. Napotila se je k visokemu Plohelu, ki ji je potrdil Halecove besede.

„Veš, izpolni to listino. Mi bomo delili zemljo, mi, viničarji! Seve, ti ne moreš živeti brez krave, krava ne brez travnika, tvoja sinova se ne moreta izučiti obrti brez obleke, ti jima ne moreš pošiljati denarja brez dela, zato dobiš del špendijeva travnika in tudi gorice bodo tvoje!“

Polanička ni več dvomila. Verjela je, ker nekaj se je moralo zgoditi že zaradi njene Mujce! Niti ni pomislila, da je lahko zemlja njena prava last. In če bi Polanička o tej stvari razmišljala, bi po enem ali dveh tednih gotovo trdila, da noče ničesar. Hoče samo to, da bo lahko živela in si bosta njena sinova na lažji način zaslužila kruh.

Plohel se je sklonil niže k njej in s pomenljivim glasom povedal: „Veš, Polanička, sedaj so naši na oblasti! Veš! naši gazdi so nam dolgo prikrivali in nas stražili, da vse

to ni res. Pri nas ni bilo mnogo partizanov, ki bi nam že preje povedali, zakaj se je treba boriti!“

Polanička si ni mogla predstavljati, kaj bi naj to pomenilo, da so naši na oblasti. Poznala je oblastnost svojih gazdov, od prvega, ki jo je kot malo pastirico pretepal z verigo, do zadnjega trgovca v Presiki, ki jo je še pred dnevi gledal izza prodajne mize kot na vse ostale odjemalce. Doslej so bili ti na oblasti. To je Polanička vedela.

„Kaj pa boste vi vzeli?“ jo je vedno vprašal trgovec, ko je prišla v Presiko in se nasmešnil.

„Nič, gospod! Nimam denarja!“ se je branila Polanička. Resno pa se ni upala upreti. Mislila je samo to, kako se naj vede, da je tudi on ne bo pognal na cesto.

„Hm, bova že nekako zaračunala!“ se je znova nasmešnil trgovec. Njegovo blede suho lice se je zgrbančilo v tako prijeten nasmeh, kot bi bil njen največji dobrotnik. Nameril ji je nekaj moke in vse zapisal. Potem je morala Polanička za koruzni močnik skopati gorico, a ni imela niti dinarja, da bi kupila klajo za svojo Mujco, ki je skoraj erkavala od glada.

Plohel je Polanički povedal še mnogo stvari. Nekako s strahom je začutila, da bi tudi trgovcu iz Presike morala pljuniti v obraz, kot je doslej prejšnjim gazdom. A tega ni mogla storiti, ker so jo zlomili in nikjer ni imela trdne hrbtenice. Se-

Po naši zemlji

Sejm v Pliberku

Pretekli ponedeljek, dne 20. marca, je bil v Pliberku živinski in blagovni sejm. Kakor je bilo pričakovati, je prišlo prav mnogo ljudi, ker je bilo vreme ugodno in tudi delo se ne zadržuje preveč kmečkega prebivalstva. Bilo pa je tudi mnogo brezposelnih delavcev, ki morajo hoditi v ponedeljkih v Pliberk „žigosati“. Tako se je od blizu in tudi iz oddaljenih krajev trlo po pliberškem trgu vse polno ljudi in si lahko srečal marsikaterega znanca, ker tudi to je namen takih sejmov že od nekdaj, da pridejo ljudje skupaj, sodniki in znanci, ter se pogovorijo o vsem potrebnem. Kramarji in trgovci so razstavili po trgu polno stojnic najrazličnejših predmetov, kakor v predvojnih časih, in tudi kmetje so prignali prvič po vojni večje število živine na trg.

Ob tako bogati ponudbi vsega potrebnega in nepotrebnega bi bilo tudi pričakovati, da bo zelo živahno prodajanje in kupovanje, ker ljudje brez dvoma potrebujejo marsikaj, da bi nadomestili svoje obrabljene obleke, odslužene čevlje, nabavili potrebno orodje, nakupili za pomladanske dneve in velikonočne praznike za družino kaj novega. Toda, kakor smo videli, so prodajali in kupovali zelo malo. Vsi so le bolj gledali, se zanimali za cene in šli mimo. Le redki so bili tako srečni, da so nosili zavoje večje vrednosti. Tudi živine se je prodalo proti vsakemu pričakovanju zelo malo.

Sejm je obiskalo v pretežni večini kmečko prebivalstvo. Nikakega dvoma ni, da zahaja pri nas kmetijsko gospodarstvo v vedno večjo krizo. Ravnotežje med cenami kmetijskih pridelkov in cenami potrebščin, ki jih mora kmet kupovati, že davno ni več v skladu. Ne trdimo, da je

pri malih obrtnikih veliko bolje, ker jih tlačijo neznosni davki, o čemer ložijo na vsak korak. Toda vse kaže, da postaja delo kmečkega ljudstva vedno bolj manjvredno, kakor delo drugih poklicev. Gene kmetij, pridelkov ne odgovarjajo cenam industrijskih izdelkov. Dočim mora kmet v Švici prodati na primer za gotovo količino blaga 44 litrov mleka, ga mora pri nas prodati 150 litrov. Posledica tega je, da našemu kmetu z denarjem ne gre več skupaj in mora posegati po svoji substanci, da naš gorski kmet, ki je še neprimerno na slabšem, seka eden za drugim les, zadnje rezerve svoje gospodarske hrbtenice. In že lezejo mnogi v dolgove in ni več daleč čas, ko bo spel pel biriški boben in bo na razglasnih deskah premalo prostora za edikte. Le malokateri še more misliti na nova naročila kmetijskega

Iz okolice mosta Sv. Ane Že nekaj tednov je prekinjen poštni avtobusni promet na liniji Železna Kapla — Celovec, ker popravljajo most Sv. Ane preko Drave pri Zagorju na cesti med Grabštajnom in Galicijo. To stanje traja že od 20. februarja in samo ob sebi umevno je, da se prebivalstvo iz Galicije in vasi, ki je na ta promet navezано, upravičeno razburja, ker je prometna zveza pretrgana in zaradi tega promet na drugo stran Drave silno otežkočen. Neverjetno je, da poštna uprava pet let po vojni kar kratko in malo ustavi tako nujno prometno potrebo. Kako nerodno je za šolarje, ki se vozijo v šole v Celovec in za vse one, ki imajo opravka na tej ali oni strani Drave.

Če bi imela poštna uprava interes na tem, da bi bilo prebivalstvu v času razvitih prometnih možnosti tudi tu-

orodja in prepotrebna popravila svojih poslopij morajo odlagati na nedogleden čas.

Gotovo neveseli pojavi in zaskrbljen pogled v bodočnost. Naš kmet postaja berač v državi. Prav je, če govorijo o fondih za utrditev kmetij, o različnih subvencijah in kakor je bilo prej nekaj o razdolžitvi in predložitvi, toda naš kmet ni za to lukaj, da bi moral živeti od miloščine poleg svojega poštenega in težkega dela. Nič drugega ne zahteva naš kmet, kakor takšno gospodarsko politiko, da bo prejel za svoje pridelke takšne cene, da bo tudi njegovo poštno delo pravično in primerno plačano ter ne bo za svoj trud opeharjen. Le tako bo lahko primerno plačeval svoje kmečke delavce, kar bi zelo odpomoglo občutnemu pomanjkanju delavcev na kmetih. Tudi to so problemi, ki jih bo mogoče rešiti le v močni kmečki organizaciji.

kaj ustrezno, bi pač morali misliti in uvesti prestopni promet ob dravskem mostu, kar bi bilo prav lahko mogoče, da bi vozil avtobus iz Železne Kaple in na drugi strani iz Celovca do mostu Sv. Ane, kjer bi potniki prestopili ter bi bilo na ta način prebivalstvu ustrezno. Toda poštni upravi na tem ni ležeče in ji je vseeno, kako naj si prebivalstvo pomaga, ker gospodje pri poštni upravi te prometne zveze ne potrebujejo, ker imajo čas in se s svojimi osebnimi avli vozijo, kamor se hočejo. Tudi njim je vseeno, če so šoferji, ki kljub svojemu odgovornemu poklicu radi delajo brezposelni. Pripomniti moramo tudi in obsojati, da vozi, kadar vozi, na tej liniji, avtobus v najslabšem stanju, stara kareta, ki dela šoferju zaradi svoje starostne onemoglosti vsak čas preglavice na veliko nevoljo potnikov.

VABILO

na razstavo kuharskih izdelkov, ki bo v nedeljo, dne 26. 3. 1950 od 8—18 ure pri Rutarju v Žitari vesi

Slovenska kmečka zveza

Zaradi tega je naša zahteva, da poštna uprava pri mostu Sv. Ane nemudoma uvede prestopni promet in da na cesto Železna Kapla — Celovec avtobus kakor se spodobi.

Pri železniškem mostu pri Tinjah — Kamenu morajo potniki še vedno korakati peš čez Dravo in to že celo zimo, ker kakor se zdi popravljajo most s polzevo počasnostjo.

Bistrica v Rožu. Volivni boj je za nami. Kjer smo Slovenci nastopili enotni in združeni, tudi uspeh ni izostal. To dejstvo naj nam bo za bodoče resen opomin, da moramo le združeni in složni tudi nekaj doseči. To naj premislijo in preudarijo vsi listi, ki temu iz kakih strankarskih ozirnov ali osebnih koristi nasprotujejo. Enotnost se je pri nas posrežila vsaj v toliko, da smo se združili na kandidatni listi, čeprav je volivni predlog nosil strankarsko ime KLS. Tako smo šli skupno v volivno kampanjo in si priborili en mandat.

Ali pribiti moramo, če bi se vsi zavedali in storili svojo narodno dolžnost, bi dosegli gotovo dva mandata. Ne drži in velja, kakor pravijo nekateri, da živijo od vseh, drugi pravijo, da so odvisni od tega ali onega podjetja, tretji, da se bojijo zamere in raje ostanejo doma. Takšna bojazljivost je seveda škodljiva in koristi samo nasprotnikom, samim sebe pa nikakor ne. Čim več nas bo, tem močnejši bomo in narodna dolžnost in narodni ponos nam velevala, da se poslužujemo danih pravic, kakor so volitve.

Sveče. Pri nas se je nenadoma pojavila ohromelost svinj. Za zatiranje te zelo nevarne bolezni pa je oblast izdala zelo stroge odredbe, ki jih kmetje tudi upoštevamo in se jih tožno držimo. Zdi se nam pa, da bi bila na mestu večja previdnost, kakor pa da vržejo obolele svinje krako in malo na tovarni avto in jih vozijo po dolini čez Rožek in ob Vrbskem jezeru v Celovec.

Pater Lobisser iz samostana v Šentpavlu je takrat užival velik ugled v koroških nemško-nacionalnih krogih. Bil je eden izmed organizatorjev Heimatschutza v Laboški dolini in je med drugim spravil na noge tudi samostansko pristavo v Graničtalu. Zato je dobil častni priimek „Heimatpater“.

Sonce je bilo že precej visoko nad Pohorjem. Skoraj dobro uro so hlapci že molče korakali po suhi, skoraj prašni cesti navzgor po Graniški dolini. Narava okrog njih je bila vidno vedno sveža in vsa v cvetju in zelenju; mala, a rodovitna Graniška dolinica, obdana s položnimi griči in znana po svojih sadonosnikih, po svojem prijetnem toplenem podnebnju, je bila podobna razkošnemu vrtu, je bila polna samih rož. Zrak je dišal od cvetja.

Ponosno in samozavestno so korakali samostanski hlapci po cesti, dokler je bilo še hladno. Izpred hiš in s polj so ljudje radovedno ogledovali teh osmero oboroženih mož v delavniških oblekah.

„Kam pa, Anderle?“ so jih izpraševali.

„Na čuše!“

Tu pa tam je katerega iznenada prišlo, da je zavpil:

„Heil Kärnten, dol s Srbi!“

Ko so šli mimo Kadivnikove krčme, se je iz nje vsula kopa gostov, ki so že nekaj dni popivali na račun ogrožene domovine, čeprav so bili delovni dnevi.

„Heil Kärnten!“

„Heil!“ so odvrnili hlapci.

„Anderle, ali si komandant?“ je vpil Cigulnik, tolst in zagrljen kmet iz Šmartna. Anderle se je v zadregi režal, a Cigulnik je nadaljeval:

„Moj je tudi že tam, iz Šmartna je včeraj odšlo dvajset mož. — Če bo treba, pojdem še jaz. Bomo že pokazali čušem...“

Medtem so drugi prinesli nekaj vrčev pijače.

„Pijte!“ so vpili gostje. „Kadar gre za domovino, je treba piti!“

Samostanski hlapci so drug za drugim navezali vrče.

„Kam pa prav za prav greste?“ so se pozanimali gostje.

„K Birnparmarju, tam je naša komanda!“

„Torej srečno pot! Gotovo se vidimo. Heil Kärnten!“

Pijanci so odhajajoče bojavnike že dolgo opazovali izpred gostilne. Samostanci so prišli do samotnega kraja, kjer ni bilo žive duše na spregled. Tedaj se je Motl oglasil:

„Oddahniti se bo treba!“

„Tudi jaz mislim tako!“ je pritegnil švedrasti Miha.

Nihče ni ugovarjal in vseh osmero se je spravilo v rob nad cesto, kjer je bila zemlja že suha in si brez nevarnosti za revmatizem počival. Drug za drugim so pometali puške v travo, odpasali bajonete in se spravili nad nahrbtnike. Pri tem je spregovoril edini Tiče:

„Proklete, ko sem lani novembra vrgl puško stran, nisem mislil, da jo bom v tako kratkem času spet oprtal.“

Malica se jim je prilegla in cel puč je moral plačati ceho.

„Kako dolgo utegne to trajati?“ je pobaral Gregl.

„Sam Bog ve...“

„In če bi se zavleklo...?“

„Se bo pa zavleklo!“ se je odrezal Jorgl.

Počasi so se izkopali iz trave, oprtali nahrbtnike in orožje ter jo mahinili dalje. Sonce je že poštno pripekalo in znojili so se pod bremenom, ki so jih nosili. Pomagalo jim ni niti to, da se je dolinica začela oziti in se je cesta pogosto vila v senci drevja in gozdov, ker je hkrati lezla vkreber. Ze nekajkrat so počivali in se krepčali iz drugega puča.

Z nekega polja so jih spet opazili okopavalci krompirja, skoraj same ženske in otroci.

„Heil Kärnten!“ so se drli proti njim in jim mahali z motikami.

„Zdaj mi pa že kar v uho pišite!“ je zagodrnjal Jorgl in pljunil.

„Res je, tega bo kmalu dovolj...“ sta rekla tudi Tiče in Miha.

Ko so prišli že precej visoko iz globine, so si spet izbrali primerno mesto, da so polegli h kosilu. Izpraznili so drugi puč in tudi tretjega do polovice, potem se je Gregl zleknil v travo in rekel:

„Eno uro me ne spravite nikamor!“

Iz ene ure sta bili dve. Volar Anderle, ki je kot vodja oddelka čutil neko odgovornost, je moral napeti vse sile, da je tovariše spravil iz trave. Le z nejevoljo so se drug za drugim skobacali pokonci.

„Prekleti čuši!“ je klel Gregl, oprt z obema rokama na ružo in strmeč v vijugasti Graničtal pod seboj, kakor bi iskal samostanski marof, ki se je že davno skrila za kolonasto reber legerbuških hribov.

„No, pa pojdimo!“ se je slednjič skobacal tudi on.

Prej je hotel že navezniti iz puča, toda ko ga je dvignil, je skoraj preplašen vzkljnil:

„Johanu je treba vzeti puč; saj vidite, da je skoraj že prazen...“

Hlapec Johan, razvaljen človek kakih pet in trideset let, s precejšnjo golšo, ki ga je bila obvarovala pred svetovno vojno, mož, ki je veljal za malo prismuknjenežega, se je zvito zarežal, rekel pa ni besede.

„Najbolje je, da izpijemo še to belvo!“ so zdaj predlagali ostali. Tu se je vmešal Anderle:

„Pot je še dolga — do Birnparmarja moramo malo štediti!“

„Cigan!“ je klel žejni Gregl Johana in se vdal s težkim srcem.

Počasi se je karavana pomikala navkreber, posebno ker je starega nadušljivega Motla resnično začelo

Uspešnejše, lažje pridelovanje pese

Pesa nam da iz zemlje razmeroma največ pridelka, največ redilnih snovi. Posebno sladkorna pesa, ki je 2 in pol krat redilnejša od navadne debele ekendorfske sorte. Dočim so ekendorfska, mamut-pesa in druge debele sorte prikladne predvsem za molzne krave in za plemenske svinje pred in po opravljenju, je sladkorna pesa, ki se razmeroma tudi zelo dobro in dolgo drži v kleti, za pitanje svinj enakovredna krompirju.

Vse naše trudapolno delo pa nam bo pesa najbolje poplačala, če ji kolikor mogoče dobro gnojimo. Dajmo ji na 1 ha 400 kg hlevskega gnoja, 200 do 300 kg kalijeve soli, 300 do 500 kg superfosfata (ali tomaževe žindre, ki pa bi sedaj spomladi komaj mogla še polno delovati) in 300 kg apnenega amonijevga solitra. Pesa ljubi tudi, predvsem na težji zemlji, apno, ter ji zabranjamo na 1 ha po možnosti in potrebi 300 do 600 kg živega ali 600 do 1200 kg ogljikovokislega apna nekaj tednov pred setvijo. Fosforo in kalijevo gnojilo zaorjemo spomladi skupno s hlevskim gnojem, dočim tretino salpetra zavlačimo tik pred setvijo, ostali dve tretini pa damo kot naglavno gnojilo v enem ali dveh odmerkih pred in po razredčenju ter ga sprašimo takoj tudi pri okopavanju ali osipanju v zemljo. Salpeter nikakor ne sme prosto ležati na njivi. Treba ga je vedno takoj po trošnji plitko spraviti v zemljo.

Rahljanje zemlje je za peso pol gnojenja! Ker pa je ročno okopavanje drago in na večjih površinah skoraj neizvedljivo, skušajmo to izvesti z brano in s stroji.

Predno mlade rastlinice pokukajo iz zemlje en- ali dvakrat vlačimo z lahkim branami, ki imajo navpične in tope zobe, da ne izruvamo semenja.

Čim so pesni kalčki dosegli dolžino 4 cm, spet lahko branamo vse dotlej, dokler ne razredčujemo oz. pesne vrste ne razkopavamo. To je tedaj, ko so rastlinice napravile dva ali tri liste. Brananje do tega časa večkrat po potrebi ponovimo z branami, ki imajo ostre in bolj redke zobe. Če smo dobro vlačili, smo si prvo kop v vrstah samih lahko povsem prihranili.

Čim so pesne vrste dobro vidne,

lahko za rahljanje med vrstami uporabimo razne okopalnike oz. okopalne stroje. V pričetku strojnega okopavanja naj bi imeli okopalniki gosji nogi podobne lemeže. Pazimo, da mladih rastlinic ne zasujemo. Tako izvršeno razredčevanje oz. razkopavanje z različnimi motikami in kopačicami (Rübenkrehle), da ostanejo v vrstah v razdalji 20 do 30 cm posamezni žopi pese, nam nudi tudi to prednost, da si prihranimo pri tem mnogo ročnega dela. Štiri tedne po razredčenju izvršimo okopavanje okrog žopov in odstranimo pri tem preostale dvojne pesne rastline. Pre-

poznno odstranjevanje preostalih pesnih rastlinic v krmske namene se navadno ne izplača, ker glavne pesne korenine vsled tega preveč zaostanejo v rasti in debelitvi.

To okopavanje (štiri tedne po razredčenju), ki je tudi edina ročna kop pri pesi, ako smo pravilno vlačili in uporabljali vprežne okopalnike, najboljši izvršimo s takimi motikami (Ziehacke), s katerimi samo vlečemo, ne pa s starimi motikami (Schlaghacke), s katerimi smo v vrsti naprej udarjali in sproti z nogami spet stlačili komaj zrahljano zemljo.

Vsak poljedelec naj ima mrežno brano

Kaj je namen brananja in kakšen pomen ima to za razvoj rastlin? — Namen brananja je peteren in sicer razorano njivo, zdrobiti zemljo, preprečiti izhlapevanje zemeljske vlage, rahljati njivo in uničevati plevel. Za vse to pa ne zadostuje samo ena brana, kajti ta bo za eno opravilo prelahka, za drugo pa pretežka. Zato v novejšem času za zravnavanje in zdrobitev zemlje na njivi uporabljamo njivsko vlečo, ki na svežem oranju preprečuje prekomerno izhlapevanje zemeljske vlage. Njivsko vlečo napravi vsak sam iz dveh kratkih tramičev, ki jih položi eden za drugega ter med seboj zveže. Če ima par močnih konj, njivsko vlečo lahko priklopi ob plug in s tem prištedi čas za enkratno brananje.

Rahljanje zemlje, preprečevanje izhlapevanja zemeljske vlage in uničevanje plevela pa ni potrebno samo pred setvijo, temveč predvsem po setvi. Takrat pa ne more več s težko brano na njivo, kajti ta bi zemljo sicer zrahljala in tudi uničevala razvijajoči se plevel, obenem pa bi uničila tudi posevek in izruvala mlade žitne ali druge kulturne rastline. Za to nad vse važno brananje zemlje in oskrbovanje rastlin je potrebna lahka brana, ki ima dolge zobe, da njen greben ne poškoduje mladih rastlin. Lahka pa mora biti zato, da zemljo na površju rahlja, da pa ne seže do mladih koreninic oz. do vzključajočega semenja. Obenem pa s tako brano v veliki meri zatiramo

plevel, ker se ne bo mogel neovirano bohotiti. Takšna brana na 1 m delovne površine ne sme tehtati več kot 9 do 12 kg. Zahtevam na primerno težo, na dolžino zob in (kar je važno predvsem pri brananju krompirja) na gibčnost in prilagoditev zemlji, odgovarja mrežna brana ali mrežno česalo (Netzegge — Unkrautstriegel). Ta brana je tako lahka, da jo 4 metre široko vleče en konj in da v 10 urah pobranamo z njo več kot 10 ha zemlje.

Ne pripuščajmo premladih svinj za plem

Razmeroma zadovoljive cene za mlade prasce (pujske) so lani in letos marsikoga zapeljale, da je pripustil premlade, nerazvite svinje k mrjascu. Upoštevajmo, da spolna zrelost ni isto kot telesna zrelost. Za plemo smemo uporabljati samo telesno zrele živali.

Prezgodnja uporaba mladih svinj za plemenitev spada med glavne napake, ki se delajo pri nas v prašičjereji. Žival se mora najprej sama razviti in dorasti, potem šele je tukaj zadostno jamstvo, da lahko dobimo od nje lepe mladiče. Le dobro razvite svinje z dobrimi lastnostmi nam morejo redno dati številne krepke mladiče, ki jih tudi z obilnim mlekotom lahko vzredijo.

Za kaj vse jo lahko uporabljamo? 1. Za vlačenje žit, ko jih spomladi povaljamo. S tem na površju zrahljamo zemljo, da zemeljska vlaga ne izhlapeva ter zatiramo plevel. Pšenico s to brano lahko večkrat branamo. Za to delo smemo težko brano vzeti le tedaj, če je potrebno, da razredčimo pregosto rž ali pšenico.

2. Prav tako je potrebno iti s to brano po jarinah že tretji ali četrti dan po sejnanju in tudi še pozneje, ko se je posevek že razrastel. Jarine pa ne smemo braniti, če je seme enkrat vzkliko in ko poganja drugi list, ker takrat bi napravili škodo.

3. Pri okopavinah (krompir, pesa, koruza) gremo s to brano spomladi večkrat čez njivo in sicer vselej, ko nam je dež napravil na površini skorjo ali če opazimo, da pričenja poganjati plevel. To nam silno olajša okopavanje. Uporaba brane po dežju velja tudi za vse ostale mlade posevke.

4. Narobe obrnjena mrežna brana nam nadomesti, ja celo prekosi njivsko vlečo.

Iz tega vidimo, da mrežno brano potrebujemo zelo nujno in da nam čez leto zaradi mnogostranske uporabe ne bo utegnila zarjaveti. Nasprotno pa nam bo silno lajšala delo in — kar želimo — pomagala povišati pridelek. V interesu vseh kmetov pa je zahteva, da bi Kmetijska zbornica nabavo mrežne brane tudi subvencionirala.

Blaž Singer

dajati. Sicer pa je bila pot zdaj prijetnejša, ker je šla po obojni strani. Ko so prišli do kmeta Štancerja, je Anderle dejal:

„Tega pa poznam; bila sva skupaj na Rombonu.“

Domobranci so zavili proti hiši in našli gospodarja, ki je gradil plot.

„Kam pa vi?“ je pozdravil Štancer prišleče in ni mogel odtrgati oči od njih.

„Domovino branit pred Srbi!“ je odvrnil Anderle in je prislonil puško k zidanemu podstavku široke lesene hiše. Vsi ostali so storili isto.

„Sem si takoj mislil — ni strela — komaj smo spet začeli mirno živeti, pa se ti pritepe ta sodrga v deželo...“

„Da — in zdaj smo mi, ki plačujemo...“ je menil Jorgl.

„Kdo naj sicer plačuje, če ne mi?... Kdo pa je na primer na Rombonu plačeval — kaj, Anderle? Tega ne bova nikdar pozabila.“

Kmet je spravil hlapce v hišo in jim prinesel mošta.

„Le pijte, da boste bolj korajžni in da jo bolje zagodete sovražniku! Kakor vidite, se nam tega spet obeta.“ In kmet je pokazal tja okrog domovja, kjer je sadje pravkar začelo cveteti.

Popili so nekaj grč mošta, nato je gospodar rekel:

„Zdaj pa kar pri večerji ostanite. Imamo še nekaj ovna, ki smo ga zaklali za prvi maj. Do Birnparmarja imate itak le še nekaj skokov.“

Anderle je imel pomisleke.

„Dobro, že dobro, ali bojim se, da bi prepozno prišli.“

Toda Gregl in Tiče sta takoj segla vmes:

„Kar naj bo, morda večerjamo danes zadnjikrat...“

Kmetica je zvarila ogromno skledo ovčje vkuhe ter še eno tako skledo laboških cmokov; celo Johan, ki je bil med njimi najbolj razvpit požeruh, je proti koncu omagal, toliko je bilo vsega.

Že dolgo je legal planinski mrak na osamelo domovje in slabotna lesčerba je osvetljevala začrnelo izbo, ko so zagoreli obrazi domobrancev še vedno sloneli okrog javorove mize. Motl se je sklonil nad njo in hrčal, a Johan se je naslonil vznak pod božjo martro in tudi spal.

Ostali so govorili o vojni. Nenadoma se je Štancer obrnil k peči, kjer je sedela njegova žena.

„Stara, kaj misliš, ali bi ne šel malo z njimi na eno stran? Morda bi me pa le potrebovali?“

„Krava pijana!“ je skočila žena.

„Kaj te briga politika!“

„Samo tako sem mislil. Ko človek vidi nekdanje tovariše, ga nekaj prime...“ se je zagovarjal Štancer.

Če te čuši puste v miru, jih daj še ti!“ se je dalje hudovala žena.

„Kar doma ostani, bomo že sami opravili!“ je miril Jorgl.

Ko je ura odbila deset, se je Anderle spomnil:

„Zdaj je pa čas, da se spravimo, če hočemo biti še danes pri Birnparmarju.“

Preteklo je dobre četrt ure, preden so spravili Motl in Johana k zavesti in se skobacali iz hiše. Štancer je bil med tem napolnil spet vse tri puče; enega so pritrtili k Johannovemu nahrbtniku, enega je vzel Tiče in enega Gregl.

„Ne veš, kaj še vse pride!“ sta rekla ta dva.

Anderle pa je vzel smolnico, katero je bil pripravil kmet za luč.

Štancer jih je spremil do lese in še dolgo gledal za njimi, kako so se kopali navkreber proti gozdu.

„Le na desno — zmeraj na desno se držite...“

Toda marofskim domobrancem iz Graničala se je kmalu zmešala smer. Misleč, da se drže na desno, so že pri prvem razpotju krenili na levo. Vodila sta jih Štancerjev most in njegov črnišev. Le švedraste mu Mihi se je stvar zdela malo sumljiva.

„To je vendar na levo!“ je vpil.

„Tiho bodi! Kaj veš ti...“

Štancer je rekel, da bodo v pol ure na cilju, ako dobro vzamejo pot pod noge; zato so zdaj dobre pol ure brez oddiha in molče korakali navzgor v pričakovanju, da bodo zdaj, zdaj zagledali dobro jim znano sliko Birnparmarjeve domačije na vrhu sedla.

(Dalje)

Vernik

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10, telefon 1624/4. Za vsebino odgovarja: France Košutnik. Tiska Robitschek & Co., Wien VIII., Hernalsergürtel 20. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Maggenfurt 2, Postschließfach 17.